

4. Een maatmodule als structurerend element.
--

5. 'Degelijke kunstzin en praktische bruikbaarheid': het gebouw kent een duidelijk onderscheid tussen representatieve ruimten (entree, trappenhuis en vergaderzalen) en de bedrijfsruimten.

Vijf kernwaarden voor het voormalige hoofdkantoor van Stokvis (uit: SteenhuisMeurs 2016, p 28)

Deze waarderingsgrondslagen zijn in hoge mate gestoeld op het oorspronkelijke gebouw, opgeleverd in 1911. Met een evaluatie per kernwaarde toont SteenhuisMeurs echter aan dat deze grondslagen bij de herbouw in de periode 1947 tot 1950 door architect Geistdorfer werden gerespecteerd.

Naast de kernwaarden heeft SteenhuisMeurs een waardering van de hoofdstructuur (plattegronden) en gevels gegeven aan de hand van waardekaarten en een korte beschrijving. Hierbij worden hoge, positieve en indifferente monumentwaarde onderkend.² Hoge monumentwaarde is toegekend aan die 'onderdelen die essentieel zijn voor het herkenbaar houden van het gebouwconcept.' .... 'Onderdelen die ondersteunend zijn aan het oorspronkelijke ruimteconcept hebben een positieve monumentwaarde.' .... 'Onderdelen van het gebouw, die in authenticiteit en detail zijn aangetast of in afwijkende architectuur zijn vernieuwd, hebben een indifferente monumentwaarde.'³

Aanscherpen van de waardering van het Oceaanhuis

Hoewel de cultuurhistorische verkenning een belangrijke start is gebleken om een waardering vast te stellen, moet bedacht worden dat de waardering op een globaal onderzoek is gebaseerd dat verdieping behoeft.

Door SteenhuisMeurs wordt dan ook gedetailleerder, materieel onderzoek aanbevolen zoals in dit plan van onderzoek beschreven wordt.⁴ Mogelijk komen er uit dit nog uit te voeren materiële onderzoek andere waarderingsvoort. Op- en afwaardering van onderdelen zullen worden beargumenteerd waar deze afwijken van de waardekaarten uit de cultuurhistorische verkenning.

In navolging van de hierboven aangehaalde waarderingsmethodiek zou gesteld kunnen worden dat de vroegste periode -de bouw als toonaangevend zakenpaleis- een zeldzaamheidswaarde heeft. In de redengevende omschrijving in het monumentenregister wordt nadrukkelijk de totstandkoming van het gebouw in twee fasen genoemd.⁵ Het lijkt dan ook voor de hand te liggen om het gebouw eveneens als een voorbeeld van wederopbouw te zien.

Toch is het van belang om de ontwikkelingen na 1950 te duiden, ook als handvat voor de omgang met conflicterende tijdlagen. De gebruiksgeschiedenis van de firma Stokvis loopt door tot 1973. Aansluitend is Stokvis uit het pand vertrokken en heeft een herbestemming plaatsgevonden. Vaststellen van de beheer- en gebruiksgeschiedenis sinds 1973 hoort tot het onderzoek. Nu is echter al duidelijk dat na de initiële verbouwing tot 'Oceaanhuis' in 1973, beheer en gebruik versnipperd zijn geraakt over meerdere huurders met ieder hun eigen wensen en uitgangspunten voor delen van het gebouw. De oorspronkelijke eenheid is daardoor verdwenen. Ook is de kwaliteit van de makelij gaandeweg afgenomen. Zo zijn in de loop van de tijd op de tweede verdieping op grote schaal

² Conform de Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, 2009)

³ SteenhuisMeurs 2016, p 36 en op tekening uitgewerkt op p 38 t/m p 45

⁴ Citaat: 'In deze [cultuurhistorische] rapportage is de hoofdstructuur van het gebouw gewaardeerd. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen in welke ruimten de oorspronkelijke materialisatie daadwerkelijk nog aanwezig is en waar deze is verwijderd' SteenhuisMeurs 2016, p 36

⁵ Monumentenregister. Rijksmonumentomschrijving monumentnummer 524328 Oceaanhuis (vm Stokvisgebouw).

stroomwanden en -plafonds toegepast die niet alleen in kwaliteit van de makelij slecht afsteken bij oudere delen van het interieur, maar die ook het oorspronkelijk concept van de corridor in combinatie met de vier (dan nog overgebleven) lichthoven niet respecteren. Ook op de eerste verdieping en de begane grond is dat het geval. Bovendien is op de begane grond (oostelijke zijde) een sterk afwijkende vormtaal toegepast die geen verankering heeft in de oorspronkelijke ontwerpconcepten.

Hoewel er ook waarde schuilt in de historische authenticiteit -dat wil zeggen de authenticiteit gevormd door de voortdurende ontwikkeling tot op vandaag- zal er per gebouwonderdeel toch een afweging moeten worden gemaakt waarbij de hiervoor genoemde waarderingsgrondslagen worden afgezet tegen de keuze om het geheel van de gegroeide situatie te omarmen.

5 Vooronderzoek per thema

In verband met de grote omvang van het gebouw is het onderzoek opgesplitst naar verschillende thema's, waarover succesievelijk thematische dossiers zullen worden opgesteld. Mogelijk worden de eerste versies van de dossier ter afsluiting van het onderzoek bijgewerkt tot een nieuwe versie als de uitkomst van een ander onderzoek daar door nieuwe bevindingen en inzichten aanleiding toe geeft.

Overzicht van op te stellen dossiers

- 1 Entreegebieden
- 2 Personenliften
- 3 Trappenhuizen
- 4 Gotische zaal
- 5 Tudorzaal
- 6 Julianazaal
- 7 Kantine
- 8 Atrium
- 9 Goederenliften
- 10 Glazen/stalen puien
- 11 Wanden, plafonds, vloeren, kolommen (overig)
- 12 Ramen en deuren in de buitengevel (overig)
- 13 Toiletruimten
- 14 Technische ruimten
- 15 Lichthoven
- 16 Daklandschap (overig)

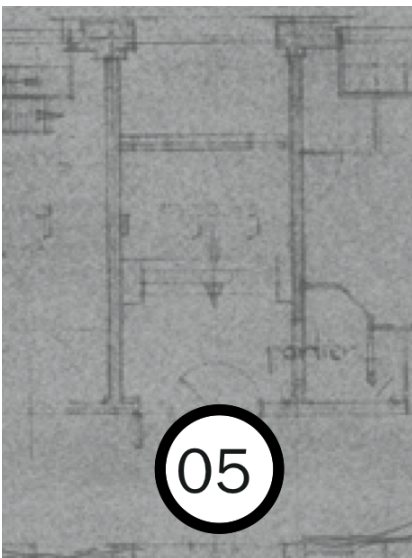
Hierna volgt per op te stellen dossier een korte beschrijving, inclusief resultaten van het vooronderzoek, met als bijlage (in een apart document) de foto's van de specifieke aandachtspunten uit de inventarisatieronde van april/mei 2017. Ook wordt per thema aangegeven wat nog verder onderzocht moet worden om tot conclusies en aanbevelingen te komen.

Dossier 1 Entreegebieden

Samenvatting van gegevens uit tekeningenonderzoek

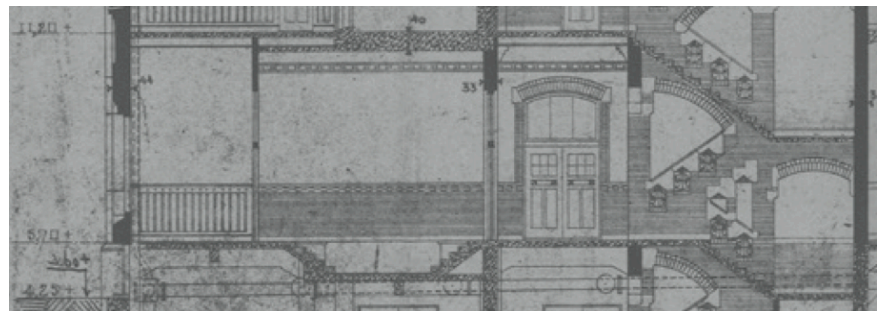
Het gebouw heeft twee entrées: de noordelijke aan het Heiman Dullaertplein en de zuidelijke aan de Westzeedijk. Aan beide zijden bevindt zich tussen de buitendeuren en de liften en trappenhuizen een entreegebied. Aan de noordkant is dat een hal die grotendeels boven het straatniveau van het Heiman Dullaertplein ligt. Een ruime rond de trap leidt naar het niveau van de begane grond. Aan de zuidkant is het een langgerekte ruimte in de as van het gebouw met een nevenruimte over de breedte van een naastgelegen travee. In deze ruimten wordt het niveauverschil tussen straat en begane grond overwonnen met verschillende optreden en trapjes. De lift begint drie treden boven het straatniveau van de Westzeedijk.

De huidige situatie wijkt sterk af van de vooroorlogse situatie waar de noordentree in een smal portiek lag, en de zuidelijke entree een passage voor goederentransport bestemd was, terwijl de zuidelijke entree tot het gebouw met het trappenhuis ter zijde van deze passage lag.

1.1 – Vooroorlogs portiek aan het Heiman Dullaertplein met portiersloge naast de draaideur (5) op een revisietekening uit 1944. (uit: MEI BHO tekeningen, p 10)

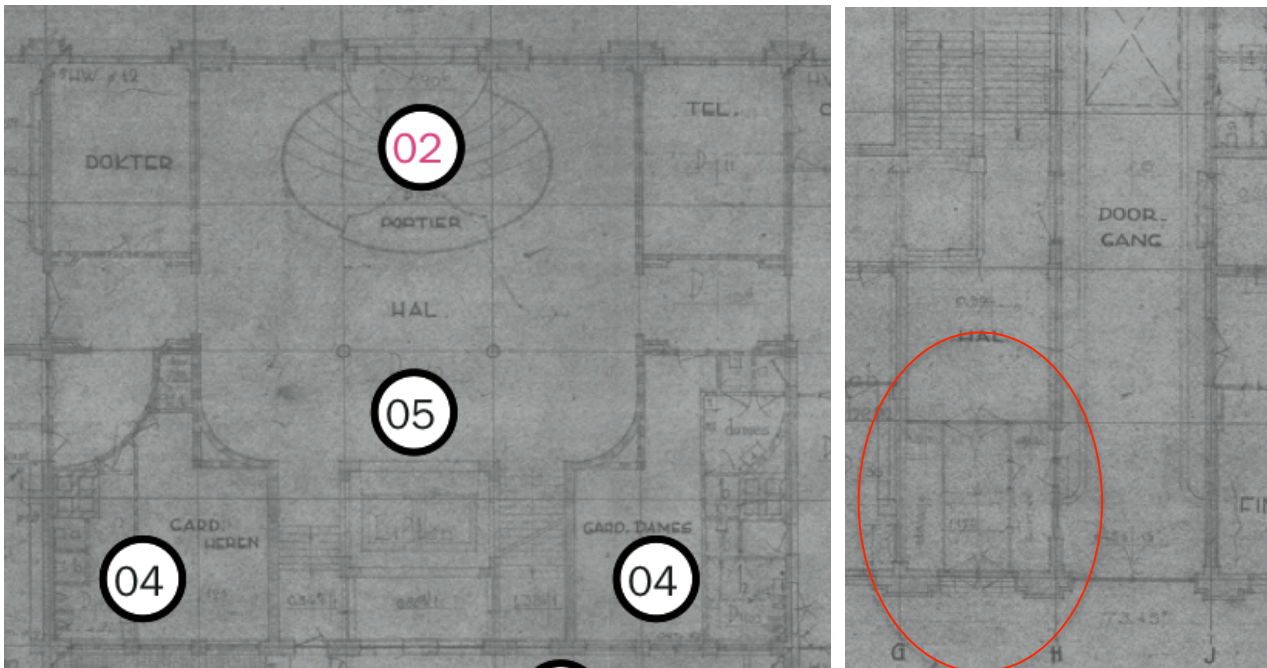
1.2 – Vermoedelijk eerdere situatie met dubbele deuren aan het eind van het portiek. Ongedateerd. (uit: MEI BHO tekeningen, p 10)

1.3 – Passage voor goederentransport vanaf de Westzeedijk naar het atrium (1) met gelijk vloerniveau. Links de nevenruimte met toegang tot het zuidelijke trappenhuis in de vooroorlogse situatie (uit: MEI BHO tekeningen, p 13)

1.4 – Snede over de verhoogde ruimte naast de passage met toegang naar het zuidelijke trappenhuis in de vooroorlogse situatie (uit: MEI BHO tekeningen, p 13)

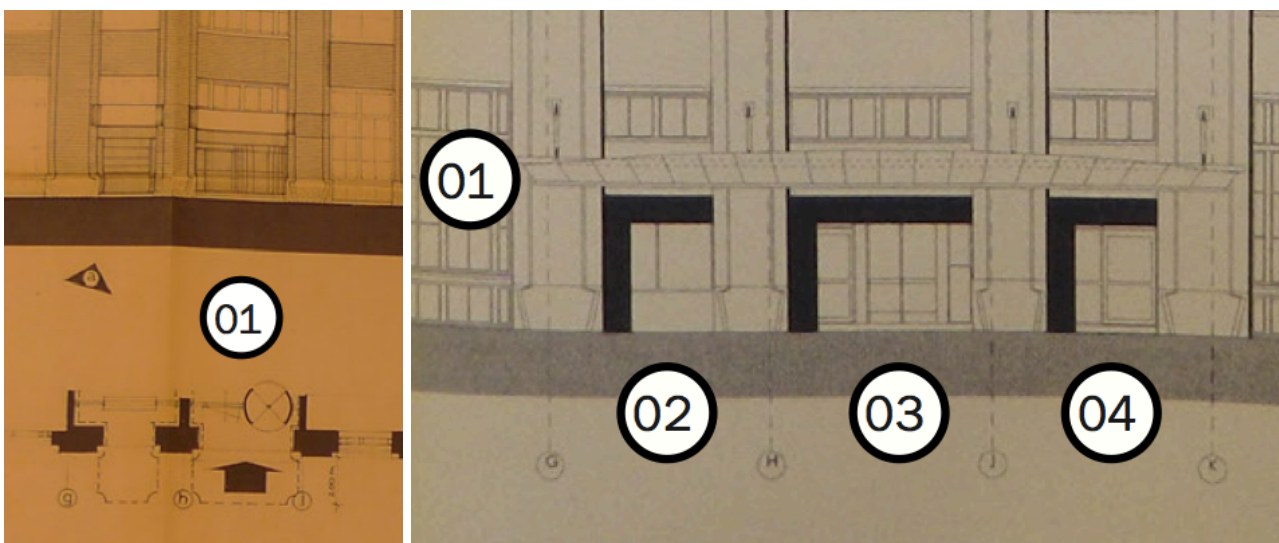
Bij de herbouw heeft de noordelijke entree een veel bredere hal gekregen, die ook direct achter de gevel begint. De zuidelijke entree heeft in 1947/1949 een tweede ingang deur gekregen: direct aan de gevel in plaats van aan de passage. Hierbij is de situatie m.b.t. vloerniveau's aangepast.

1.5 – Noordelijke entree met brede trap, omgeven door een tochtportaal en met centrale portiersloge (2), garderobes (4) en ruimer voorgebied bij de liften (5), op een bestektekening uit 1947. (uit: MEI BHO tekeningen, p 21)

1.6 – Zuidelijke entree náást de passage, op een bestektekening uit 1947. (uit: MEI BHO tekeningen, p 21)

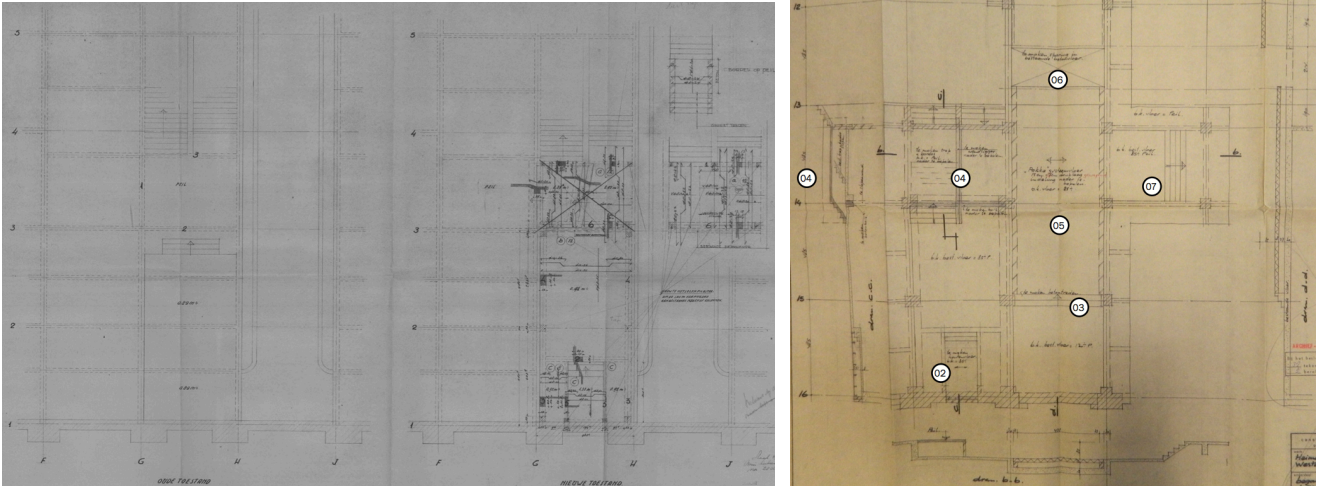
Omstreeks 1973 is de passage naar het atrium versperd door een in het lichthof geplaatste lift. Ook is de entree situatie veranderd en zijn luifels boven de deuren geplaatst. Vergelijkbare luifels zijn aan de noordzijde geplaatst. Aan beide zijden zijn de luifels in 1995 vervangen door roestvrijstalen luifels.

1.7 – Zuidelijke entree, nieuwe situatie 1973 (uit: MEI BHO tekeningen, p 40)

1.8 – Zuidelijke entree, nieuwe situatie 1996 met roestvrijstalen luifel (1), inmiddels verdwenen tourniquet (3) en met rechts (4) een nieuwe toegangsdeur voor separate ingang van de oostelijke vleugel (uit: MEI BHO tekeningen, p 68)

In het zuidelijke entreegebied zijn de oorspronkelijke niveaoverschillen in twee stadia gewijzigd: bij de herbouw in 1949 en bij de plaatsing van de liften in 1974.

1.9 – Zuidelijke entree oude (vooroorlogs, links) en rechts de nieuwe situatie in 1949 (uit: MEI BHO tekeningen, p 30)

1.10 – Zuidelijke entree aanpassing niveaoverschillen in 1974 (uit: MEI BHO tekeningen, p 52)

Samenvatting gegevens uit overig bronnenonderzoek

De noordelijke entreehal is na 1947 voorzien van een natuursteenbekleding. Bovenaan een brede trap is een tochtscherm met portiersloge gebouwd. Ook de zijhallen zijn van natuursteenbekleding voorzien.

1.11 – Entreehal Heiman Dullaertplein, vanuit de westelijke zijhal, met natuursteenbekleding van wanden en kolommen en met links de portiersloge in circa 1950 (uit: SteenhuisMeurs 2016, p 29)

1.12 – De goedereningang aan de Westzeedijk in vooroorlogse situatie sluit de passage naar het atrium af. Ramen ter werszijden, vloer boven straatpeil (uit: MEI BHO tekeningen, p 7)

Aan de interieurafwerking van de entreehal wordt in de cultuurhistorische verkenning hoge monumentwaarde toegekend.⁶ De entreehal wordt als een van de representatieve ruimten beschouwd. Het verschil tussen de representatieve ruimten en de bedrijfsruimten is een van de vijf kernwaarden.⁷

De zuidelijke entreehal is na 1947 enkele malen ingrijpend aangepast. Het poortkarakter is losgelaten, de hoogteverschillen zijn gewijzigd. De achtergrond van de goederenentree is kenmerkend en in de cultuurhistorische verkenning wordt aanbevolen deze historie te herstellen.⁸

Voorlopige bevindingen uit vooronderzoek

Aan de noordzijde heeft de natuurstenen bekleding van wanden, trap en vloeren schades. De wanden zijn met een dubbel open boek (vier qua adertekening bijelkaar passende platen) bekleed. De armaturen uit 1950 aan de bovenzijde van de bekleding zijn vervangen. Een deel van de traptreden is afgezaagd tbv een minder validen lift. De portiersloge is grotendeels verdwenen, een van de wanden die geïncorporeerd is in het tochtscherm is hiervan overgebleven. De beide zijhallen zijn met modernere deuren afgescheiden van de hoofdhal.

Het entreegebied aan de zuidzijde is zowel voorzien van een marmerimitatie als van natuursteen bekleding. In de wanden zijn doorgangen dichtgezet, of zijn er balustrades geplaatst. De oorspronkelijke trap is aangepast d.m.v. optreden. Het oorspronkelijke karakter van passage naar het atrium, om goederen af te leveren en op te halen is verlaten. Wel is het plafond bestaande uit een met verblendsteen bekleed tongewelf met groene, is bewaard.

Vervolg vragen ter completering van het dossier

Aan de zuidzijde is de historische ontwikkeling van de entreedeuuren en de naastgelegen ramen vooralsnog onduidelijk. De situatie met optreden is complex en het is onduidelijk welke trappen nog over zijn, al dan niet onder de huidige trappen of naar elders verplaatst. De datering van de marmerimitatie en natuurstenen bekleding is vooralsnog onbekend.

Entréedeuren in buitengevel, inclusief gevelgedeelte rondom (luifels, treetje, ramen ter weerszijden deuren en bovenlichten) verder in kaart brengen en documenteren. Ruimtelijkheid en indeling (hoogteverschillen, portiersloge cq tochtportaal HD plein, wandperforaties en balustrades WZ dijk) in kaart brengen en relateren aan tekeningen. Wand-, plafond- en vloerafwerking, armaturen inventariseren. Mindervalidenlift en schade aan de trappen in kaart brengen. Portiersloge HD zijde: kleuronderzoek en datering van onderdelen.

Tijdens het vooronderzoek zijn foto's gemaakt van nader te onderzoeken aandachtspunten. Op de foto's zijn in het kort enkele bevindingen en vragen aangetekend (zie bijlage dossier 1).

---

⁶ SteenhuisMeurs 2016, p 36

⁷ SteenhuisMeurs 2016, p 28

⁸ SteenhuisMeurs 2016, p 46

Dossier 2   Personenliften

Samenvatting van gegevens uit tekeningenonderzoek en overig bronnenonderzoek

De gegevens uit het tekeningenonderzoek en het overig bronnenonderzoek zijn verwerkt in het rapport over de historische ontwikkeling van de afwerking van de personenliften.

WEST507 - transformatie Oceaanhuis

**Kleurhistorisch onderzoek
en bouwhistorische verkenning**

**Fase 1:
Historische ontwikkeling van de afwerking van twee
dubbele personenliften met hun liftgebieden**

28 april 2017

Erfgoedzorg
Iris Broersma MSc MA MBA
Lise Wolfert MA PDRes

info@erfgoedzorg.nl
+31(0)6 5368 3274

2.1 – Rapportvoorblad, eerste deel van het kleurhistorisch onderzoek en bouwhistorische verkenning

(Overige) bevindingen uit het onderzoek en vervolgvragen ter completering van het dossier

Omdat deze rapportage zich heeft geconcentreerd op de geschilderde afwerking zijn enkele andere onderwerpen bewust niet meegenomen. Voor een compleet beeld van de historische ontwikkeling van de personenliften is dat wel wenselijk. Het betreft:

- De liftschacht aan het Heiman Dullaertplein

De huidige liftschacht kent bouwstadia vanaf circa 1950. De huidige situatie lijkt een betimmering, dan wel een vervanging van het bouwstadium uit 1950 door een dichte schacht. Het valt niet uit te sluiten dat er nog meer of minder complete resten van het eerdere stadium uit 1950 aanwezig zijn. Ook de ontwikkeling van de geschilderde afwerking van de schacht is niet onderzocht.⁹

- De treden in de kelder van de lift aan het Heiman Dullaertplein

In de kelder aan de zijde van het Heiman Dullaertplein zijn vóór de liftdeuren enkele treden aangebracht. De datering van de treden is nog niet onderzocht.

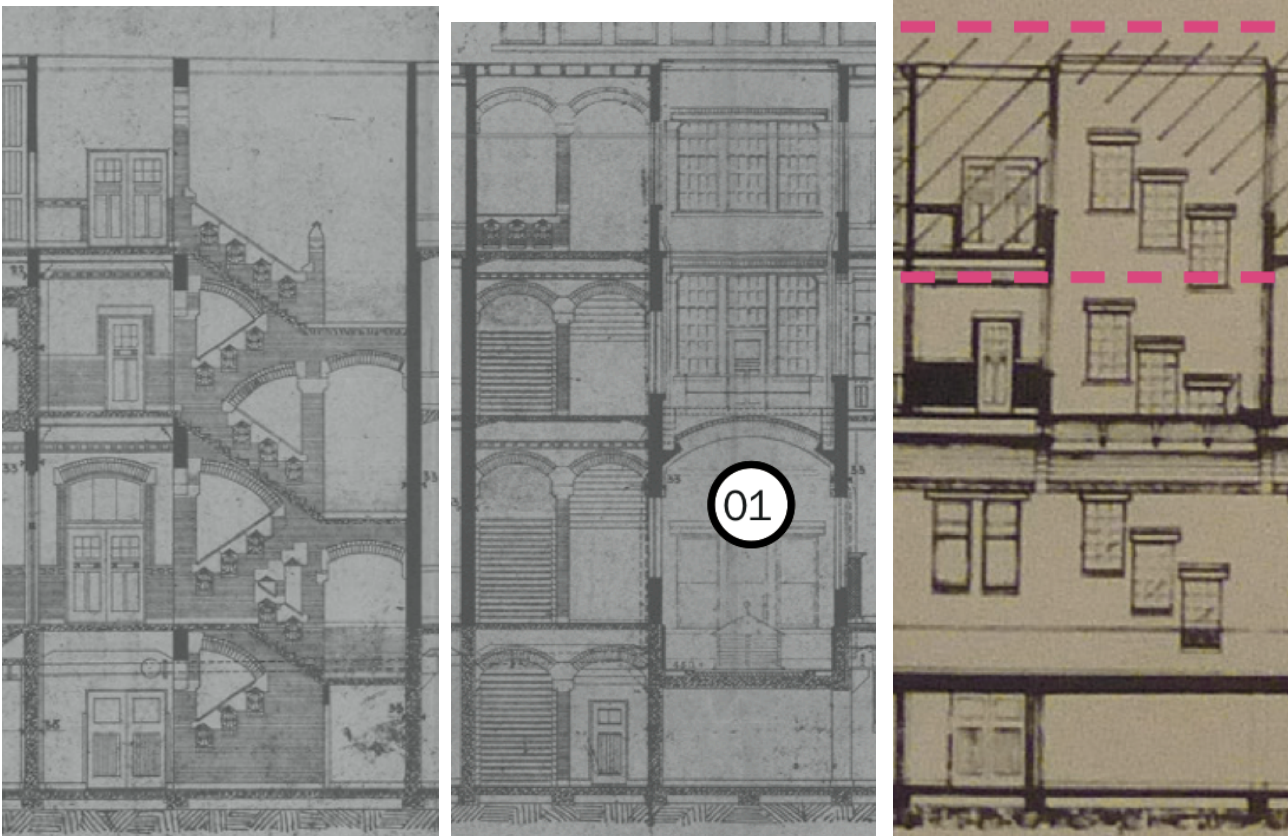
Zie ook de bijlage met foto's met specifieke aandachtspunten en nader te onderzoeken onderdelen.

⁹ Voorafgaand aan het onderzoek moet geverifieerd worden of er een verdenking van asbest is.

Dossier 3 Trappenhuizen

Samenvatting van gegevens uit tekeningenonderzoek

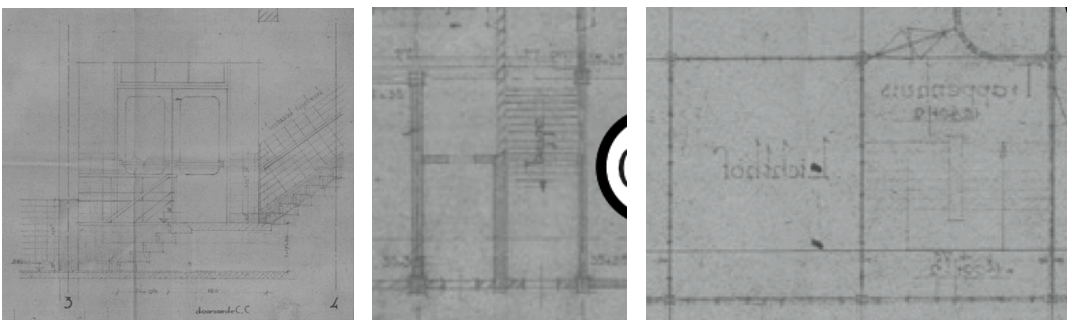
De hoofdtrappenhuizen sluiten aan op de beide entrees: de noordelijke aan het Heiman Dullaertplein en de zuidelijke aan de Westzeedijk. Aan de noordzijde ligt het trappenhuis in de centrale as. In het brede schalmgat liggen personenliften en de lange tussenbordessen sluiten met een raamwand aan op het atrium. Aan de zuidzijde ligt de trap één stramienmaat westelijk van de centrale as, waardoorheen voorheen de passage naar het atrium liep plus lichthof (nu lift).

3.1 – Trappenhuis zuid (doorsnede over oostelijke vlucht) op een revisietekening uit 1945 (uit: MEI BHO tekeningen, p 8)

3.2 – Trappenhuis en naastgelegen lichthof/passage (1) op een revisietekening uit 1945 (uit: MEI BHO tekeningen, p 8)

3.3 – Trappenhuis (gevelaanzicht, doorsnede over het lichthof) op slooptekening uit 1942 (uit: MEI BHO tekeningen, p 13)

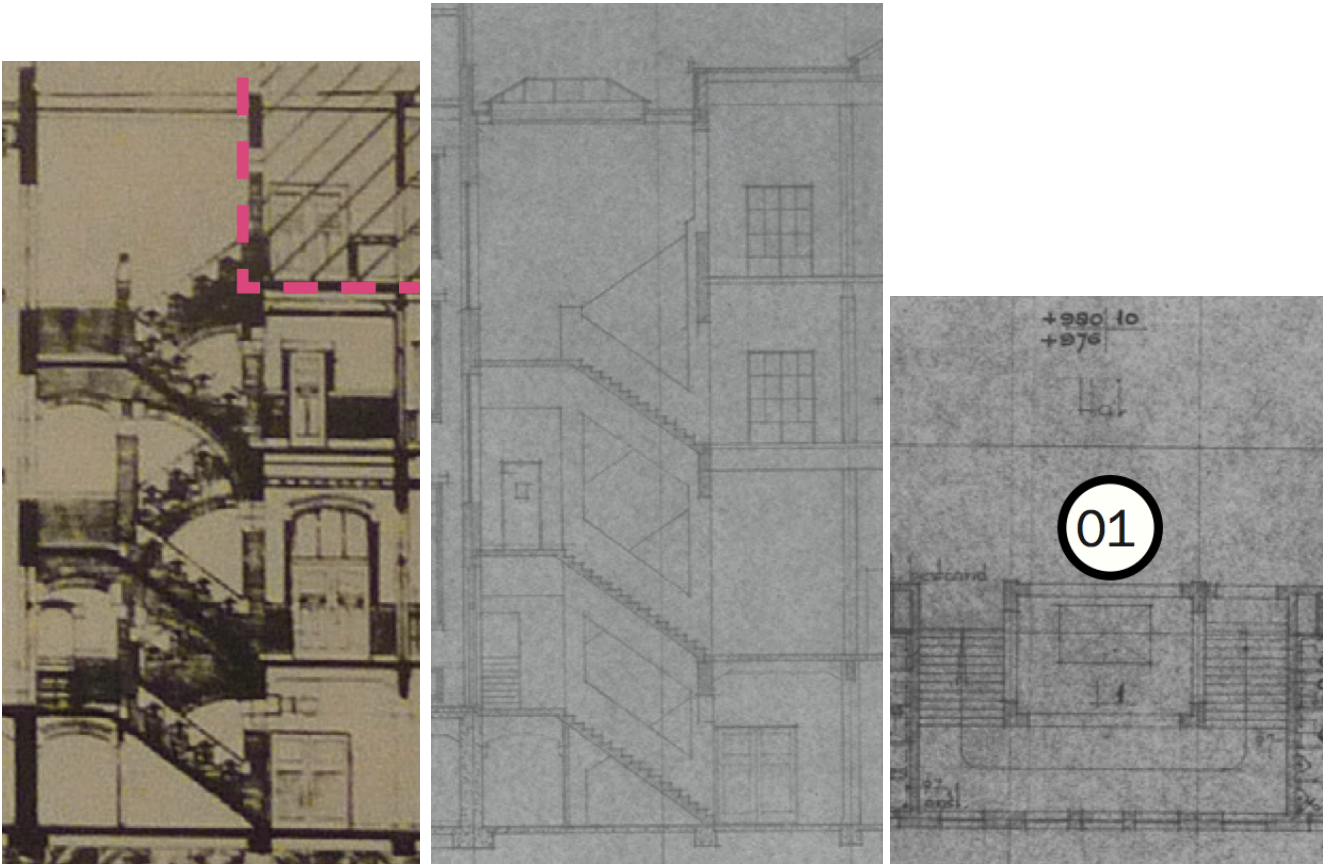

3.4 – Bij de herbouw werden de niveaoverschillen in het entreegebied gewijzigd (uit: MEI BHO tekeningen, p 32)

3.5 – Onderste vlucht (kelder, tussen stramienmaten G/H en 4/5) wordt dan ook verlegd (uit: MEI BHO tekeningen, p 20)

3.6 – In de naoorlogse situatie loopt de trap door tot de kantine op de derde verdieping (uit: MEI BHO tekeningen, p 24)

De noordelijke trap heeft een breed schalmgat waarin zich voor en na de oorlog een personenlift bevond.

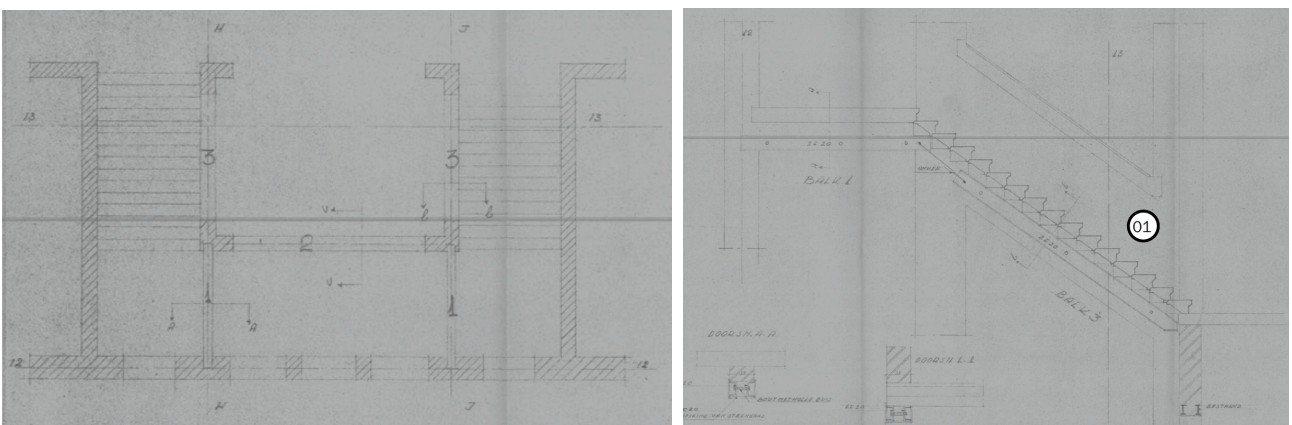

3.7 – Trappenhuis noord, sloop-tekening naar aanleiding van de oorlogsschade, 1942 (uit: MEI BHO tekeningen, p 13)

3.8 – Trappenhuis noord, snede door oostelijke vlucht, op vergunningsaanvraag uit 1946 (uit: MEI BHO tekeningen, p 19)

3.9 – Trappenhuis noord, plattegrond 2^e verdieping op vergunningsaanvraag uit 1946 (uit: MEI BHO tekeningen, p 12)

Bij de herbouw in 1947-1950 is de trap van uiterlijk veranderd: het oorspronkelijke metselwerk is vervangen, dan wel bekleed met natuursteen en de mogelijk betonnen balustrade is toegevoegd.

3.10 en 3.11 – Werktekeningen voor aanpassing van trapboom en –balustrades in 1949 (uit: MEI BHO tekeningen, p 26)

Doordat de gevel van het atrium is gewijzigd is de lichtinval op de trap veranderd. De ramen in de nieuwe gevel lopen over de gehele hoogte door en zijn voorzien van grote ruiten van helder glas. Het bordes staat vrij van de nieuwe gevel en is van leuninggen voorzien.